

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

5. An Etiam Principes aliquando in electione Episcoporum partem habuerint? Et notatur tantam olim fuisse violentiam circa electionem Episcoporum vt Principes etiam novos Episcopos instituere ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

go, etsi ad electionem vocata, debet tantum electioni consentire, vt infert Ioannes de Fanno, non autem ligere: Hinc *Can. Non licet ead. dist.* Non licet inquit, Populo electionem facere eorum, qui ad Sacerdotium promouentur, sed in iudicio Episcoporum sit, vt ipsi eum probent, si in sermone, & fide, & spiritali vita edoctus sit, hinc, & Gratian, ipse, post *Can. Cum longe, ead. dist. s. electiones*, Quod Populus, inquit iubetur electioni interesse, non præcipitur aduocari ad electionem faciendam: sed ad consensum electioni adhibendum, Sacerdotum enim est electio, & fidelis populi est humiliter consentire. Desiderium ergo plebis requiritur, vt Clericorum electioni concordet. Tunc enim in Ecclesia Dei rectè præficatur Antistes, cum Populus patiter in eum acclamauerit, quem Clerus communi voto elegerit. Et ideo *Can. vota 63. dist.* hæc in Episcoporum electionibus desiderari testatur: vota, inquit ciuium, (id est, ait Glossa *ibid.* conuientia, & consensus) testimonia Populorum, honoratorum arbitrium, electio Clericorum in Ordinationibus (id est, ait Glossa *ibi* electionibus) expectantur. Et summopere notandum est hic Glossa *in Can. Sacror. 63. dist. in Verbo electionem*. Hoc nomen electio, inquit, propriè, & impropriè sumitur hic cum illis genitiuis Cleri, & Populi. Propriè scilicet, cum genitiuo Cleri, & impropriè cum genitiuo populi: adco vt, quamuis in istis Canonibus Cleri & populi electio dicatur, & ad Clerum electio propriè pertineat; populo tamen impropriè etiam electio tribuebatur, propter consensum, quem vt paulò ante vidimus, in electionibus præstare tenebatur.

4. Confirmatur secundò ex autoritate Sancti Leon. *Epist. 87.* Quandoquidem solis Clericis electionem ipsam tribuit. Expectantur, inquit, vota ciuium, testimonia populorum, quæretur honoratorum arbitrium, electio (nota) Clericorum, quæ in Sacerdotum solent Ordinationibus ab his qui norunt Patrum regulas, custodiri. Nec obstat quod de votis ciuium, testimoniis Populorum, & honoratorum arbitrio textus habet; namque paulò post ad quid ista requirantur exponens, Apostolicè, inquit Idem Leo *ibid.* autoritatis norma præcipitur, vt Sacerdos Ecclesiæ præfuturus, non solum attestatione fidelium; sed etiam eorum, qui foris sunt, testimonio muniatur. Ad hoc ergo dumtaxat Populus præsens aderat, seu vota, desideria quippe, aut testimonia Populorum expectabantur, vt à Clericis electus, dignus, atque idoneus, inquit S. Cyprianus *lib. 1. ep. 4.* publico iudicio, ac testimonio comprobaretur. Hinc enim, & ex eadem S. Leonis *Epistola 27.* liquet, solos in electionibus subscribere solitos Clericos; Teneatur, inquit subscriptio Clericorum, honoratorum testimonium, Ordinis consensus, & Plebis.

5. Dicendum est itaque, olim quidem in delictis Ministris ita admissum populum; vt tamen penes solos Episcopos, & Clerum ipsum veri suffragij ius esset; nec Populo, quam de eligendo testimonium reddere, liceret; quo eius consensus significaretur. Id primùm sibi volunt, quæ ex parum probatis monumentis profert Anonymus, quem impugnamus. Hoc enim sensu apud Pseudo-Clementem dicit Petrus; Primus igitur ego Petrus dico, Episcopum ordinari debere, ex omni parte reprehensione carentem, ab omni Populo delectum; quo nominato, & approbato, conueniente Populo cum Collegio Presbyterorum, & Episcopis, qui adsunt in die Dominico, præcipuus ex omnibus (hoc est Metropolitanus) interroget Presbyteros, & Plebem, quis sit quem petunt in Rectorem. Eodem sensu in illis priorum

Pontificum dubiæ fidei Epistolis. Anicetus, Oportet, inquit, vt Archiepiscopus qui illis omnibus (Episcopis suæ Proinciæ) præesse debet, ab omnibus illis, eligatur, & ordinetur. Eodem rursus: Melius est, si ipse cum omnibus (suis suffraganeis) eum, qui dignus est, elegerit; & cuncti pariter sacrauerint Pontificem. Eodem quoque Antheros, Felicem de ciuitate, ait, in qua ordinatus erat, electione ciuium, propter doctrinam, & bonam vitam, quam habebat, communi Episcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ac Populorum, consilio translatus fuisse. Siquidem hoc solum volunt, admissum aliquando, & auditum Populum in sacrorum Ministrorum electionibus, vt scilicet eligendo redderet, quo Ecclesiæ ab Episcopis, & Clero Rector impositus, gratior, & acceptior multitudini, cui imperare deberet, esse posset. Nec te treante dicta Sanctorum Patrum ab Anonymo adducta, quibus interdum audis, electiones Episcoporum Cleri, & populi communibus suffragiis peragenda esse, vel eam legitimam electionem esse, in quam tam Clerus, quam populus pari voto, & voce conueniunt, ac similia: quibus videtur electionis ius populo conferri. In his enim, electionis vocabulum confunditur, Populi, & Cleri iura distinguenda sunt; vt plebs ius postulandi, atque electioni assensum præbendi habeat, at eligendi ius apud Clerum ex Romani Pontificis privilegio maneat. Alioquin si absque distinctione nudè hæc intelligenda essent, cum in Conciliis Carthaginensi IV. & Aruernensi legatur, vt Episcopus cum consensu Cleri, & populi, & Metropolitanis ordinetur, ordinatio etiam ad populum pertineret: quod tamen nemo sanæ mentis dixerit, cum ordinatio ex Decreto Apostolico ab Episcopis tantum perfici valeat. Separa igitur pretiosum à vili, Clerum à populo, Ecclesiasticam potestatem à ciuili, Ergo &c.

6. Verùm, utcumque res se habuerit, vel dicendum est, ius eligendi Episcopos, Populum tunc sibi usurpasset; vt loquitur Cardinalis Bellarm. *lib. 1. de Clericis, c. 7. vers. tandem obtinuit in quibusdam locis*: vel populum tunc ius eligendi habuisse ex concessione Pontificis, vt putat Vasquez *in 3. part. tom. 3. dist. 244. cap. 5. n. 53.* sic asserens: Ego tamen arbitror ex sententia Cypriani, eo tempore Populum habuisse ius eligendi: id enim aliquando in Ecclesia Dei vlti receptum fuisse, manifestè ostendimus; quare mihi placet prior responsio, videlicet, vt negari non possit, eo tempore ius eligendi partim etiam ad populum spectasse: id tamen ex concessione Romani Pontificis, & Ecclesiæ; non autem Diuino iure, vt contendunt Hæretici. Ita ille. Et ratio est, quia nulla assignari potest implicancia; tum quia non minus spirituale est ius arcendi aliquem à communione Fidelium, quam admittendi aliquem ad Ecclesiasticam Dignitatem; tum quia indè præiudicium Ecclesiæ non inferitur, cum Laici id non agant proprio iure, seu ex iure ordinario, sed ex commissione, seu facultate delegata, dependenter ab Ecclesia: vt bene Suarez *in tom. de fidei defensione lib. 3. c. 29. n. 7. & seq.* Sopranus *de elect. Papa lib. 1. cap. 4. &c.* alij ergo, &c.

RESOLVTIO V.

An etiam Principes aliquando in electione Episcoporum partem habuerint?

Et notatur tantum olim fuisse violentiam circa Episcoporum electionem, vt Principes etiam novos Episcopos institueri consueverint in locis in quibus amica non fuerunt, & etiam Abbatissas, & Abbates eligebant. Ex part. 10. tract. 1. Relictam 5.

Affirmatiue

De Prisco more eligendi Episcop. Ref. VI. 455

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Michael Rouffel in *Hist. Iurisd. Pontificia lib. 2. cap. 1. num. 21. in fine*, ubi sic ait: Atque hi fuerunt electionum in prima Ecclesia modi, siue à Clero Populoque, siue ab Episcopis solis: vt prior tamen frequentior, & validior fuerit: qua etiam demum Regem & Principes constituendorum Antistitum auctoritatem sibi arrogauerunt, quasi lege Regia, quæ Populi iura ad illos transtulit. Ita Ille. Sed quidem quomodo Populus poterat transferre hoc ius in Principes, si, vt visum est, ipse non de iure ad Electionem concurrebat, sed vel usurpatione, vel Pontificio Priuilegio: vt ex Vasquez, & aliis docuimus. Ergo nullo pacto Populus tale ius eligendi in Reges transferre poterat; cum nemo dare possit, quod non habet.

2. Itaque dicendum est, Principes Laicos, si quando in electionibus Episcoporum se immiscuerunt, violenter hoc fecisse, nec potuisse hoc facere ex iure populi in ipsos translato, vt dictum est: Vnde merito lno *Epist. 67.* recitat illos verius:

*Eligimus puerum, puerorum festa colemus,
Non nostrum morem, sed Regis insa sequentes.*

Principes ergo olim elegisse Episcopos, patet: nam Theodoricus Magni Clodouei filius Appollinarem Atracnis dedit Episcopum, oblati ab eo multis muneribus: Appollinari defuncto, S. Quintinianum subrogauit; statimque directi nuntij, conuocatis Pontificibus, & Populo, eum Cathedra Episcopali imposuerunt. Quintiniano successit Gallus, Rege optulante. Sic Ommarius, iussu Regis Clodomis alterius ex Clodouei filiis, ordinatus est Turonensis Episcopus: deinde Theodorus, & Proculus, ordinante Regina Clotilde, istorum Matre. Rursus, cum inconsulto Rege Theodualdo; Canonem Populus Atracnis elegisset; paratis etiam Episcopis illum consecraret; (cò quòd Rex paruulus esset, eum se assecuratos promittentes cum Proceribus Regni) hunc Rex improbauit, & Cantinum Archidiaconum promouit. Postea Clerici Turonenses eundem Canonem petierunt Episcopum, non sua voluntate, sed Regis præceptione, ac repudiati Canonis, vt qui Atracnam Sedem ambiebat, Rex Clotarius Euftronium subrogauit. Sulpitius Bituricensis Ecclesie Præpositus est, fauente Rege Gunteranno; cuius digna vox notatur, atq; vniuersa esset in istis occasionibus afflueta Regibus. Nam cum multi munera offerent; fertur respondisse: *Non est principatus nostri consuetudo sacerdotium venundare, sed nec vestrum illud præmij comparare: nè & nos lucri turpis infamiam notemus, & vos Mago Simoni comparemini, sed iuxta Dei præsentiam Sulpitius erit vobis Episcopus.* Hæc inuenies apud Gregorium Turonensem *lib. 3. cap. 2. lib. 4. cap. 5. 11. & 16. lib. 6. cap. 39. lib. 8. cap. 22.* Alia exempla sunt in *lib. 4. cap. 15. & 18. lib. 5. cap. 40. & 46.* & aliis locis.

3. Vide etiam Daniele de Nobilibus in *Selectis Controuersis iuris Sacri, & Ciuilib. dist. 80. num. 5.* ubi ponit plures Episcopos electos à solis Imperatoribus & Principibus. Et Petrus Tholosanus, in *Synag. Iur. vniuers. l. 15. cap. 12. num. 11.* ex Polydoro Virgilio tradit, Henricum I. Britannia, seu Angliæ Regem, clarum victorij, tantum sibi iuris sumere cœpisse, vt sua duntaxat auctoritate Episcopos faceret, & factis Episcopatum possessionem daret. Et circiter, inquit, hæc tempora, Principes vbique gentium cœperunt illud sibi ius declarandum Episcoporum vindicare quod & hodie mordicus tenent. Hos tamen Anselmus Religionis Antistites, tanquam abortiuos Religionis filios, consecrare recusabat: sed parum profecit, donec Paschalis II. Summus Pontifex consulens Regem à sententia abire cœgit, Hinc patet, quod

etiam usurpatione Constantius, Constantini Magni filius, Eusebium Nicomediensem in Episcopum Constantinopolitanum elegit; in cuius locum fuerat electus Paulus ex vna parte suffragiorum, & Macedonius ex altera; quibus electis, elegit prædictum Eusebium, *Socrat. lib. 2. cap. 5.* Nicophorus Phos in Oriente Imperator ius conferendi Episcopatus, & Sacerdotia sibi sumpsit, quo tempore Ortho Lin Occidente hoc iure vii cœpit, auctore Zonara *tom. 3. anno Domini 961.* Plura Petr. Greg. Tholos. *de elect. cap. 5. sub. num. 13.* ubi ponit capitulationes Ioannis XII. cum Henrico I. & Othone eius filio, quibus non obstantibus, Imperatores Inuestituram Episcopatu sibi adiciuerunt: & inoleuerat iam mos, vt Episcopi ab ipsis eligerentur & annulo, & baculo pastoralis inuestirentur; vt scribit Guilielmus Tyrius, *lib. 1. Belli sacri cap. 1. 3.* Et tandem ne deseras recognoscere Ioannem Filescum *de sacra Episc. auctor. cap. 5. §. 5.* ubi obseruat Principes olim Abbatissas, Abbates & Episcopos elegisse, sed immerito; vt probat. §. 7.

4. Nota hic etiam, tantam olim fuisse violentiam circa electionem Episcoporum; vt principes etiam nouos Episcopos instituire consueuerint in locis, in quibus antea non fuerunt: vt narrat Theod. Balsamon *Ad Concilium Carthag. cap. 16. & ad cap. 12. Concil. Calcedon. & c. 38. Sexta Synodi in Trullo habita.* Ita Iustinianus Nouell. 11. *de Priuileg. Iustiniana prima Archiepiscopi;* creauit Episcopum Iustiniana primæ suæ ciuitatis Archiepiscopum, eique prouincias subiecit; & B. Rhenanus, *lib. 2. rerum Germanicarum,* refert Dagobertum, qui adeptus fuit Regnum Francorum sub Honorio III. Summo Pontifice, nouem Dioceses Episcopatum instituisse.

RESOL. VI.

Fuisse olim à Summis Pontificibus interdictum, ne populi, & Principes in electione Episcoporum se immiscerent, demonstratur? Ex part. 10. tractat. 1. Resol. etiam 6.

§. 1. **I**taque, cum Sancta Sedes Apostolica ex violentia populorum, & principum in electione Episcoporum pessum iret; non desuerunt Pontifices, qui seuerè interdixerunt, ne in sacris electionibus populus, & principes manus haberent. Ac in primis Concilium Loadicenum, Can. 13. *Non est, inquit, permittendum turbis electiones eorum facere, qui sunt ad sacerdotium præbendi,* Cui consentanea sunt, quæ statuit Martinus Papa in *Concilio Braccar. cap. 1. apud Martinum* his verbis: *Non licet populo electionem facere eorum, qui ad sacerdotium promouentur: sed in iudicio Episcoporum sit.* Idem decretum habetur in *Concil. Papiensi I. cap. 8. & refertur à Gratian. dist. 63. cap. 5. & à Nicolao Leadem dist. cap. per d. Hoc ipsum decernit Synodus VII. generalis, his verbis: Omnis electio Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi à Principibus facta irrita maneat, secundum regulam, quæ dicit. Si quis Episcopus, Secularibus Magistratibus usus, per eos Ecclesiam obtinuerit deponatur, & segregetur: oportet enim eum, qui est promouendus ad Episcopatum, ab Episcopis eligi; quemadmodum à Sanctis Patribus Nicae decretum est. Deinde citat. *Can. Conc. 1. N: can: Denique, vt alia præteream, Concilium Constantinopolitanum IV. quod est octauum generale, de Episcoporum electione ita sanxit: Sancta & vniuersalis Synodus desinit, neminem Laicorum Principum, seu Potentum semet ingerere debere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitanæ, vel cuiuslibet Episcopi præsertim**